Berthou Yves (Alc'houeder Treger) Pleuvihan 1861 – Pleuvihan 1933).
Nominoe, Roue Meur Breiz[1] (1903).
Modernnaet eo bet an doare-skriva. Reizet ez eus bet meur a gemmadur. Ober a ra gand "pehini" ha "pere" evel ma veze greet en amzer-ze gand an oll skrivagnerien, diwar skwer ar galleg. Meur a vi-koukoug a zo er skrid orin.
E-keñver istor, lenn "Nominoé" war Google, ha leor Louis Eelegoet "Istor Breizh", pajenn 55. Ne oe jamez Nominoe Roue Breiz. Eur vojenn "nasionalist" a zo kontet gand Berthou.

Nominoe, Roue Meur Breiz

Goude maro Morvan Lez-Breiz, Louiz kenta, mab da Jerlemagn, a lakaas Nominoe da rena en Breiz evel letanant[2] dezañ. Nominoe, pehini a ziskenne deuz koz rouanez[3] ar vro, 'oa eun den a spered braz hag eur brezelour dimeuz ar gwella. Servijet e-nevoa, dindan an Impalaer koz evel jeneral.

Ar Vretoned n'o-devoa ket meur a fiziañs ennañ, dre ma oa lakeet en karg gand impalaer Bro-Hall, o enebour, ha dre ze e halvjont, evel roue Breiz, Gwignavrac'h[4], Beskont Leon. Mez kabitened Louiz kenta, pere 'oa demdost da Vreiz, a deuas gand o armeou hag a drehas war ar Vretoned.

An Impalaer a halvas Gwignavrac'h d'e balez hag a bardonas dezañ ; mez adaleg distroet d'e vro, ar priñs breton a zavas adarre tud a vrezel hag a redas, gwaz 'vid biskoaz, war mignoned Louiz kenta.

Ar Hont Lambert 'erruas d'o zikour hag a zeuas a-benn da laza Gwignavrac'h.

D'ar houlz-se an Normaned a ziskenne dre-oll war broiou ribl ar mor. Kêr ar Yeoded, e-kichenn Lannuon, pehini 'oa eur gêr vraz, 'oa en dismantr dindan al laeron-vor-mañ. Nominoe a yeas a-dal deze gand e zoudarded, mez ar holl a vanas kement en eil tu evel egile. Koulskoude an Normaned, goude beza prenet boued[5], a bignas war o listri hag a guitaas ar vro.

Impalaer Bro-Hall 'nevoa meur a reuz dre leh all hag a leze ar Vretoned da alani. Ar re-mañ 'gemeras an digarez-se evid kinniga ar gurunenn a roue Breiz da Nominoe, rag beza o-devoa meur a hrad dezañ, ha meur a fiziañs o-devoa lakeet ennañ goude ma 'nevoa gwallgaset an Normaned war ar mor.

Ar maro skoas an Impalaer gall en amzer-ze. E vugale, evid lodenni o danvez, n'erruent ket da 'n em gleved. Tra-walh o-devoa d'ober etreze.

Nominoe ne chomas ket da hoari. Bounta 'reas ar Hallaoued e-mêz ar vro, terri 'reas lezennou Jarlez Veur, troha 'reas oll uhalou Breiz, ha rei a reas dezi he librentez evel gwechall. Adsevel 'reas ivez mogeriou ar hestell, ha lakad 'reas enne e zoudarded.

E labour 'oa êzetaet dezañ dre ma oa brezel heb diwez etre daou vab an Impalaer maro, Jarlez-ar-Moal ha Louiz-ar-Jermaneg. Ar hont Lambert, pehini 'oa mestr war

---

[1] Nominoe, Roue Meur Breiz : Kurunennet e oa bet ar skrid-se gand "Union Régionaliste Bretonne" e Lezneven e 1903.
[2] letanant : missus imperatoris.
[3] koz rouanez : kentoh "rouanez koz".
[4] Gwignavrac'h : Gwioñvarc'h, hervez Elegoet.
[5] goude beza prenet boued : iskiz a-berz laeron !

gêr an Naoned, ʻroas dorn da Nominoe, hag o-daou e rojont eul las da dud ar roue Jarlez pere ʻoa dindan urz ar Hont Renaud.

Hogen Lambert ne gavas ket ʻoa greet tra-walh a stad dioutañ ; cʼhoant e-nevoa da veza lakeet perhenn war an Naoned ; evid-se e houlennas sikour digand an Normaned. Ar re-mañ a zeuas eta dʼan Naoned, war o bagou, hag a zeuas buan a-benn diouti, hep poan, rag ne oa mestr ebed evid he difenn.. Distruja ʻrejont ar mogeriou hag ar manati ; laza ʻrejont an eskob, ar veleien hag ar veneh, ha lakaad ʻrejont ar vro dre-oll en tan hag en gwall. Lambert ʻn em gavas neuze mestr rik dʼan Naoned.

Goude meur a drubuill, bugale Louiz kenta a zeuas dʼen em gleved. Jarlez-ar-Moal en-devoa bet Bro-Hall evid e lodenn ; mez ne oa ket tra-walh evitañ : felloud ʻree cʼhoaz dezañ kaoud ivez Breiz ; ha setu-eñ o tond, e penn dʼeur bern braz a dud a vrezel. Hogen roue Breiz, Nominoe, ʻoa war evez. Mond a reas, gand e oll nerz, renet gantañ e-unan ha gand e niz Salaun, mab dʼe vreur Rivallon, a-dal dʼar roue Frank. Dond a reas a-benn da zrailla arme ar Hallaoued etre ar Mans ha Chartres, pe cʼhoaz, hervez ʻlavarer ivez, war zouarou Redon.

Goude an taol kaer-ze, ar Vretoned, en despet da dud ar roue Jarlez, a ree brezel dre-oll er broiou nesa da Vreiz. Ar hont Lambert, pehini nʼhalle ket chom en peuh, a rankas kuitaad an Naoned dirag gourdrouz Nominoe. Merevl ʻreas, hebdale, en eul leandi merhed, e-kichenn e hoar, pehini ʻoa leanez eno.

Eun nebeud bloaveziou goude, roue Breiz hag e arme a dremenas ster al Loire hag a gastias ar broiou ʻzo stlabezet en tu all. Se ʻreas kemend a boan-galon dʼar roue Jarlez, ken e teuas gand eun niver braz a zoudarded evid stourm ouz roue Breiz. Mez hemañ, eur wech all, a hounezas cʼhoaz an treh.

Neuze Nominoe, o weled pegen nerzuz ʻoa erru, ha penaoz nʼen-nevoa ket ken da gaoud aon rag ar Hallaoued, a zoñjas ʻn em gurunenni dirag ar Bed, evel rouanez Bro-Hall. Lidou kaer-meurbed, en enor da gemend-mañ, a zavas en kêr Dol, er bloavez 824, dirag eur bobl deuz ar vrasa, leun a joa ha karget a anaoudegez evid eun den a gemend a isign[6] vad hag a skiant, pehini ʻnevoa saveteet Breiz a-nevez, roet dezi eur splannder ken kaer, ha lakeet anezi da veza doujet gand heh enebourien.

Nominoe a grouas eun arheskopti en kêr Dol, pehini ʻdlee kaoud dindan e urz oll eskoptier Breiz. Eskob an Naoned, anvet Aktar, ne blijas ket dezañ an urz nevez, hag a zougas klemm dʼar roue gall. Hemañ ʻanaveze penaoz ne oa ket brao kaoud kasoni Nominoe, ne gavas mann gwelloh eged rei eskopti Chartres dʼan eskob didronet, evid e zigoll.

Sant Konvoyon ʻoa dʼan amzer-ze tad manah e leandi Redon. Ar vrud dimeuz e vuhez fur ha dimeuz e vurzudou a nije dre-oll. Ar roue Nominoe a gemeras ali digantañ meur a wech hag hen selaoue evel eun den sklêrijennet gand Doue e-unan.

Sant Konvoyon ʻn em glemmas dimeuz eun nebeud eskibien pere nʼo-devoa ket eur vuhez reiz hag eeun, dimeuz eskob Gwened, dreist-oll. Ar roue Nominoe a zegemennas aneze dirag eur strollad eskibien vad, doktored deuz an Iliz, ha tud ouizieg war al lezennou ; mez an ali a drehas a lavare penaoz ʻoa red dʼar pab e-unan rei ar varn war gement-mañ.

Nominoe a gasas Konvoyon da Rom en e leh, evid breutaad ʻeneb dʼan eskibien. War an heveleb tro e tlee rei dʼan Tad Santel, Leon IV, eur gurunenn aour a-berz roue

[6] isign : ? Deuz ar galleg “insigne“.

Breiz, en eur houlenn digantañ kaoud ar vadelez da zisklêria dre-oll ’oa Nominoe ar gwir roue war Breiz. Beza ’oa gantañ, d’e heul, daou-ugent dijentil dimeuz ar furra, pere a bokas da dreid ar pab, a-berz o mestr. Sant Konvoyon a reas eur vreutadenn helavar, er yez latin : « Deut on, emezañ, o ! Tad Santel, da rei deoh eun testeni a zentidigez en ho keñver, a-berz an Trehour braz, ar roue gallouduz ’zo o ren war ma bro. Setu amañ, kinniget deoh gantañ, eur gurunenn aour, kizellet gand ijin gaer, ha steredennet gand mein kaer deuz ar vrasa dalvoudegez. Ho madelez, d’he zro, mar plij ganti, a roio da Vreiz, d’he Roue ha d’he fobl, eur merk dimeuz he harantez ha dimeuz ar stad vad a ra diouzim, en eur rei relegou benniget eur zant bennag, pere a lako war Breiz diwall an Aotrou Doue. »

Goude-ze, Sant Konvoyon a zisplegas d’ar pab ar hlemmou ’nevoa d’ober diwar-benn an eskibien, hag ober a reas dezañ al le ma n’en-nevoa e gwel nemed mad an Iliz ha mad e vro.

Ar pab, goude beza benniget Konvoyon hag e dud, a roas dezañ penn Sant Marsilin, pab, pehini ’oa bet merzeriet en Rom dindan ren an impalaer Dioklesian. Mez war pez a zelle an eskibien, ar pab ne reas ket a van dimeuz klemmou Nominoe ; ne roas ket ouspenn an testeni a houlenne ar roue diwar-benn e gurunneniaj.

Kement-se ’roas keuz da Nominoe da veza kaset Sant Konvoyon da Rom : ne reas ken goude nemed dre e benn e-unan. Ober a reas e Redon eur hendalh dimeuz a guzulierien, pehini a varnas an eskibien evid ar wech diweza. Ar re-mañ, buan, a dehas da Vro-Hall, daved Jarlez-ar-Moal.

Mez ar Roue Jarlez a dlee paea ker an degemer roet gantañ d’an dud-se. Nominoe ’zavas e armeou hag a dremenas war broiou ar Poitou hag ar Maine evel eur barr-avel euzuz. En eur lakaad an dismantr war e hent eh erruas dirag kêr Poitiers. Roue Bro-Hall, fuloret, a zastumas buan daou-ugent mil soudard hag a redas war-lerh Nominoe pehini a dehe goustadig gand eur bern madou skrapet.

Roue Breiz n’e-nevoa nemed ugent mil soudard, archerien war droad ha war varh, mez pep hini ’reas e zever evel m’eo dleet. En arme Jarlez ’oa eur bagad Saozon pere a ree dezi ar peurvuia dimeuz he nerz ; mez o benviou brezel ’oa kalz re bounner. Ar Vretoned o-devoa kezeg hag armou skañv, ha dre-ze e nijent en-dro d’ar Zaozon en eur skei reud hag eeun, hag heb tapoud gwall ebed. Ar Zaozon a spontas buan hag a droas o hein. Ar Vretoned a heulias aneze kement ha ken bihan, o vounta houarn en o hig, ken na chomas ket eur Zaoz nag eur marh, heb beza gouliet. Beteg an noz teñval e padas an emgann, hag ugent mil soudard da Jarlez-ar-Moal a vanas an deiz-se war al leur vrezel. An deiz war-lerh, deuz ar beure, ar Vretoned a lammas adarre war ar Hallaoued gand kemend a dan hag a nerz, ken e weled ar re-mañ o redeg, penngollet evel eur bagad deñved. An emgann n’echuas adarre nemed gand an noz ha pa ’nevoa gallet enebourien ar Vretoned mond en diwall en o hamp.

En e hlahar braz, ar roue Jarlez a gollas e benn : e-pad an noz e kuitaas e arme hag e redas gand ar foeltr da Bariz. An deiz war-lerh, al letananted, o weled kollet ar Roue, a gemeras pep hini an teh, heb lared ger, hag ar zoudarded evelte. Mez ar Vretoned, goude beza dihunet deuz eur housk diskuizuz, o weled ar Frañsizien o redeg evel gedon etrezeg ar parkou, a gouezas warne evel chas kounnaret. En eur huchal a-bouez o fenn, e lakjont o enebourien da beurgoll o skiant. Nebeud a vanas

beo da gas kelou dimeuz ar holl spouronuz-se. Kamp ar Hallaoued ʼoa leun a binvidigez. Ar Vretoned a zistroas dʼar gêr, sammet gand madou ar Roue Jarlez.

Goude eun treh ken braz, Nominoe ʼwelas e vrud o redeg dʼar broiou pella ; beva ʼreas en peuh beteg e varo. E blijadur vrasa ʼoa komz gand Sant Konvoyon, en abati Redon, ha selaou e brezegennou kaer. Sevel ʼreas eun abati all en-kichenn Dinan, en Lehoñ, en pehini ʼreas degas, deuz enezenn Jerzey, relegou Sant Magloar, koz arheskob[7] Dol ; ober a reas ivez sevel korv Sant Gwennael ʼbarz manati Landevenneg, evid hen lakaad en eun arched alaouret.

Ober a reas cʼhoaz eun taol kaer a-raog mervel : kêr Angers ʼoa gouarnet gand an Normaned ; Nominoe o stlabezas e-mêz ar vro-ze ; ha kent distrei da Vreiz, ʼsavas taillou war broiou an Anjou, an Touraine ha Vendôme.

War-dro ar bloavez 851 e varvas ar Roue braz-mañ, pehini adroas da Vreiz heh enor hag he librenteou, en eur ziframma ar habestr lakeet dezi gand an Impalaer Jarlemagn.

Nominoe eo ar henta Roue ʼnefe renet war oll zouarou Breiz ; a-raog, Breiz ʼoa rannet etre eun nebeud konted. Nominoe e-neus bet an enor braz da lakaad Breiz Vihan da drehi war Vro-Hall.

Galloud ʼreom-ni lavaroud eo brasa Roue he-deus bet or bro, evel maʼz eo ivez Tad or Broadelez.

Dleoud ʼreom hirie, en despet dʼar bell-amzer, selloud outañ evel ouz eun tad. E skeudenn a zav bepred er pellder, evel hini unan deuz an dud vrasa ʼzo bet war ar Bed.

Enor, karantez, doujañs da Nominoe, Roue Bretoned an Arvor ! Breiz da virviken !

Erwan Berthou

---

[7] koz arheskob : arhesbob koz.